

Rodna Gruda

70 LET LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA LJUBLJANA: OHRANJANJE TRADICIJE IN RAZISKOVANJE NOVIH OBLIK

70 YEARS OF THE LJUBLJANA PUPPET THEATRE: PRESERVING THE TRADITION AND STUDYING NEW FORMS

Objavljeno dne/Published on: 16.05.2018

Avtor članka/Article Author: Edita Žugelj, foto arhiv LGL

Lutkarstvo je pomemben del naše kulturne dediščine pa tudi sodobne slovenske kulture. 70 let institucionalnega lutkarstva in s tem Lutkovnega gledališča Ljubljana ter njegovih predhodnikov temelji na več kot stoletni slovenski lutkarski tradiciji. O njej ter pomenu in ugledu LGL danes, tako doma kot po svetu, sem se pogovarjala z direktorjem gledališča Urošem Korenčanom.

Puppetry is an important part of both the Slovenian cultural heritage and the contemporary Slovenian culture. The 70-year history of institutional puppetry, the Ljubljana Puppet Theatre, and its predecessors are based on the Slovenian puppetry tradition which spans over more than a century. With Uroš Korenčan, the Director of the Ljubljana Puppet Theatre, I discussed the significance and reputation of the Slovenian puppetry tradition in Slovenia and abroad.

Lutkovno gledališče Ljubljana (LGL) letos praznuje 70-letnico delovanja, vendar je tradicija slovenskega lutkarstva še starejša. Lahko poveste kaj o njeni zgodovini?

V zgodovini slovenskega ljudskega lutkarstva najprej beležimo tradicijo preprostih ročnih lutk, lilekov. K nam naj bi jih iz Turčije preko Balkana zanesli slovenski fantje, ki so bili v vojski na vzhodu. Lilek je lutka brez obraza, sestavljata jo leseni paličici, povezani v križ in oblečeni v plašček ali jopič, čezenj pa pride še pokrivalo. Tej obliki lutkarstva bi danes lahko rekli pripovedništvo, saj lilek zbranim pripoveduje izza mize ali klopi, pod katero je skrit lutkar. V začetku prejšnjega stoletja se je začela na Slovenskem razvijati bolj sistematična in profesionalna oblika lutkarstva. Za začetnika slovenskega lutkarstva štejemo slikarja Milana Klemenčiča, na katerega naj bi vplivala predvsem tradicija italijanskega in nemškega lutkarstva. Začel je v svojem stanovanju v Štorjah pri Ajdovščini, kar je vplivalo na začetni format lutkarstva – gre za marionetno lutkovno gledališče, ki ima izjemno majhen oder, kot manjša televizija. Klemenčič, njegova žena in otroka so nastopali iz kuhinje, oder je bil v podboju vrat, publika pa je sedela v dnevni sobi. Na njihove predstave so hodile tudi številne znane osebnosti tistega časa s področja kulture in umetnosti. Drugo linijo, ki je vplivala na razvoj slovenskega lutkarstva med obema vojnoma, predstavlja sokolsko gibanje. V sklopu tega gibanja zgodovina beleži več kot 40 lutkovnih odrov po slovenskih krajih, še posebej v delavskih središčih. Ta izjemno komunikativna oblika slovenskega gledališča se je pojavila tudi sredi vojne vihr v podobi Partizanskega lutkovnega gledališča. Po II. svetovni vojni, leta 1948, pa je bilo v Ljubljani ustanovljeno Mestno lutkovno gledališče, pravni predhodnik LGL.

Uroš Korenčan

Kam sodi slovensko lutkarstvo v svetovnem merilu?

Če govorimo o srednjeevropski tradiciji lutkarstva, je Slovenija nekje med Nemčijo, Italijo in Češko. To pomeni, da prej omenjeni lileki niso vplivali na današnje uprizoritvene oblike lutkarstva, ta tradicija ni bila tako močna. Večji vpliv sta imeli italijanska tradicija z marionetami in češka šola. Slednja še posebej zato, ker do pred nekaj leti v Sloveniji nismo imeli

formalne oblike študija lutkarstva in so mladi lutkarski zanesenjaki odhajali na študij v Francijo, še pogosteje pa na Češko. V Pragi je najbolj znana evropska gledališka akademija DAMU. Imamo pa tudi tradicije, ki so bolj kot ne folklorne posameznih območij. Ponekod je podajanje tovrstne vsebine ostalo na ravni pripovedništva.

Doktor Faust

Katere zvrsti gojite v LGL danes in komu so predstave namenjene?

Lutkovno gledališče Ljubljana namenja ogromno skrb ohranjanju dediščine in tradicije, o katerih sva govorila. V ta namen smo leta 2015 na Ljubljanskem gradu odprli prvi lutkovni muzej pri nas. Tudi v sklopu programa LGL ohranjamo pri življenju veliko predstav, ki pomenijo spomenike slovenskega lutkarstva: od Žogice Marogice, Sapramiške, Zvezdice Zaspanke itn. Še posebej naj izpostavim predstavo Doktor Faust, ki je rekonstrukcija predstave, kakršno je Milan Klemenčič postavil pred skoraj sto leti. Enaka predstava je del dopolnjujočega programa Lutkovnega muzeja, večinoma jo igramo na Ljubljanskem gradu, z njo pa tudi gostujemo. Opremljena je s podnapisi, da jo razumejo tudi tujci, zato si jo na gradu ogleda ogromno turistov. To je naš odnos do zgodovine, ki je omogočila položaj in zmogljivost tega gledališča, kakršni sta danes. Danes negujemo vse oblike lutkarstva, kakršne nam ponuja zgodovinsko izročilo: marionete, ročne lutke, senčno gledališče, tudi kombinacije različnih lutkovnih form, hkrati pa smo v evropskem prostoru v središču produkcije, ki raziskuje nove oblike. Že pet let v projektih, kjer se skupaj znajdejo različne discipline umetnosti, razvijamo koncept sodelovanja s tujimi avtorji. Predvsem so v ospredju likovna umetnost, pa elektronska in razvoj novih tehnologij. Tako smo v Lutkovnem gledališču Ljubljana aprila premierno predstavili najnovejšo stvaritev izraelskega umetnika Amita Drorija 'Opice,' ki na področju lutkarstva pomeni velik premik naprej. Drori je režiser, scenograf in oblikovalec impozantnih robotskih lutk s čustvenimi in poetičnimi funkcijami. Predstava je nastala v sodelovanju z izraelskimi in francoskimi koproducenti. Lutkovne predstave seveda niso namenjene zgolj otroški publiki, tudi lutkarstvo za odrasle je vitalen del našega ustvarjanja. Kadar koli igramo za odrasle, se soočamo z zahtevnejšo publiko - ne glede na to, da nekateri pravijo, da so najbolj zahtevna publika otroci. Vendar lahko odraslim na ravni podajanja vsebin sporočamo bolj kompleksne teme. Če ne vsako leto, pa vsaj vsako drugo ustvarimo predstavo za odrasle, normalno pa je, da je več kot devet desetlin našega programa namenjenega otrokom. Težišče našega programa v zadnjem obdobju pa je premik, ki nas vodi v ustvarjanje predstav za najstnike. Za to ciljno publiko namreč v kulturno-umetniški ponudbi zija največja vrzel. Tako smo v LGL v zadnjih letih zanje ustvarili kar nekaj uspešnih predstav in z veseljem lahko ugotovim, da so to ponudbo kot pomembno prepoznale tudi šole.

Iz predstave Lučka, grah in pero

Stalnica LGL so tudi zelo uspešna gostovanja v tujini ...

LGL v zadnjih letih doživlja preporod oziroma ekspanzijo, ki meji na eksplozijo. V tem obdobju, ki je vključevalo tudi finančno krizo in zmanjšanje finančnih sredstev za gledališko dejavnost, je LGL na vseh področjih podvojil učinke. To velja tako za število odigranih predstav kot število obiskovalcev, prisotnost LGL na mednarodnih festivalih in gostovanjih v tujini pa je bila celo štirikrat večja. Mislim, da LGL še ni imel takega ugleda kot ga ima danes. Sezono 2017/18 smo začeli z eno od premier, predstavo za odrasle 'Misterij sove.' V njej uporabljamo kopije lutk iz predstave Sovji grad Milana Klemenčiča, ki smo jih postavili v sodoben kontekst, tematiziramo pa tudi teme iz izvirne predstave. Z velikim uspehom in najvišjimi ocenami v osrednjih francoskih medijih smo jo predstavili na največjem in najpomembnejšem svetovnem lutkarskem festivalu v francoskem Charlevillu. Rezultat tega so bila vabila na gostovanja na velike evropske festivale, ki bodo neprekinjeno trajala do maja 2019. Predstava je nastala v mednarodni koprodukciji, kar je tudi eden od dokazov, da evropski prostor naše gledališče ceni, ga spoštuje in mu zaupa kot koproducentu. V Sloveniji je bila predstava 'Misterij sove' razglašena za enega najpomembnejših gledaliških dogodkov leta 2017. Ugled gledališča je v tem trenutku na zelo visoki ravni, kar pa ni samoumevno in je pomembno, da ga ves čas vzdržujemo s prizadevnim delom. Ko gre za potovanja v tujino, smo prišli že do številke 21 na leto. V zadnjem času so potovanja vse bolj zahtevna in obsežna, s številnimi predstavami. Zadnje novo leto, na primer, je ekipa otroške predstave Lučka, grah in pero preživela v Hong Kongu in Macau ter tam odigrala kar 20 predstav.

Misterij sove

Dodatne informacije:

Lutkovno gledališče Ljubljana se nahaja na Krekovem trgu 2, v nekdanjem Mestnem domu, v neposredni bližini ljubljanske tržnice, spodnje postaje tirne vzpenjače in predora pod gradom. Na zahodni strani stavbe sta v pritličju Knjigarna in blagajna LGL. LGL ima šest prizorišč: Oder pod zvezdami, Veliki oder, Mali oder, Šentjakobski oder, Kulturnica in Tunel.

Spletna stran LGL v slovenščini in angleščini: <http://www.lgl.si/si/>, <http://www.lgl.si/en/>

Lutkovni muzej na Ljubljanskem gradu: <http://lutkovnimuzej.si/>